

Ledaren

MATTIAS FAGERHOLM
Chefredaktör

Vanda borde förstärka den svenska strukturen – inte rasera den

VANDA DRAS MED ett underskott på omkring 80 miljoner euro och staden har därför inlett samarbetsförhandlingar med personalen. Målsättningen är att den vägen spara omkring 15 miljoner euro. Det ska bland annat ske genom en omstrukturering av förvaltningen. Informationen om de planerade förändringarna är knapphändig, men ett alternativ som har seglat upp är att slopa direktörstjänsten för den svenska servicen och införliva den svenska skoladministrationen med den finska.

Förfarandet är bekant från Vandas grannkommuner. Det mest flagranta exemplet är Kyrkslätt där skolförvaltningsfrågan utvecklats till en riktig härva. I Grankulla var frågan aktuell för ett år sedan, men avstyrdes av SFP. I Helsingfors ville man för ett antal år sedan se en liknande lösning som nu har aktualiserats i Vanda. "Rent principiellt är risken att förfarandet sprider sig till andra kommuner. På så sätt sker en uppluckring av de språkliga kraven." Det sade förvaltningsexpert Stefan Sjöblom i en intervju för tidningen Läraren i anslutning till bildningshärvan i Kyrkslätt. I Helsingforsregionen har kommunerna uppenbarligen sneglat på varandra i jakten på en strömlinjeformad organisation. En egen svensk skolförvaltningsenhet sticker tydligt ut när förvaltningslådorna skissas upp.

I Vanda är det stadens ekonomiska underskott som driver omstruktureringen. Men att slopa en svensk direktör är en försvinnande liten

inbesparing. Eller som Helsingforspolitikern Marcus Rantala uttrycker det: Summorna man sparar är små men riskerna är stora för det svenska skolväsendet i Vanda.

Lagstiftningen ger kommunerna rätt fria händer att organisera sin utbildningsförvaltning. "I en tvåspråkig kommun skall ett organ tillsättas för vardera språkgruppen, eller ett gemensamt organ med särskilda sektioner", står det i kommunallagen. Problemet med skrivningen är att detta endast gäller förtroendeorganen, inte administrationen. En förut-sättning för en fungerande svensk utbildningsnämnd/sektion är dock att man har en stark och självständig utbildningsförvaltning i ryggen.

Ibland viftas betydelsen av en egen svensk skolförvaltning bort. Men förvaltningens betydelse ska inte ringaktas. Den utgör en garanti för att den svenska servicen fungerar oberoende av hur de politiska vindarna blåser och vilka personer som råkar finnas på centrala platser inom förvaltningen. Den administrativa strukturen ska ge verksamheten en trygghet på lång sikt.

Vanda är en stad där de språkliga förhållandena är utmanande. År 2019 hade över 80 procent av de eleverna i de svenskspråkiga skolorna en tvåspråkig bakgrund. Överinskrivningen, dvs finskregistrerade barn som skriver in sig i svensk skola, hör till de högsta i Svenskfinland. De svenska strukturerna borde förstärkas i Vanda, inte försvagas.

En egen svensk skolförvaltningsenhet sticker tydligt ut när förvaltningslådorna skissas upp.

Läraren

ÄRGÅNG 52 (133). Äldsta föregångaren, Tidskrift för folkskolan och folkhögskolan, började utkomma 1894. Utgivare: Finlands Svenska Lärarförbund, Järnvägsmanngatan 6, 00520 Helsingfors. Redaktion: Järnvägsmanngatan 6, 00520 Helsingfors.

CHEFREDAKTÖR Mattias Fagerholm, 040 844 2618, e-post [mattias.fagerholm\[at\]fsl.fi](mailto:mattias.fagerholm[at]fsl.fi)

REDAKTÖR Tom Ahlfors, tfn 040 503 65 28, e-post [tom.ahlfors\[at\]fsl.fi](mailto:tom.ahlfors[at]fsl.fi).

WEBBSIDA www.lararen.fi

PRENUMERATIONER/ADRESSÄNDRINGAR Anita Stark, tfn 040 351 4320, e-post [anita.stark\[at\]fsl.fi](mailto:anita.stark[at]fsl.fi).

ANNONSKONTAKT Jonny Åstrand, CJ Center, cjcenter@petalax.fi Tfn 0500-924528

PRENUMERATION 1/1 år 68 euro, 1/2 år 37 euro. LÄRAREN ansvarar ej för retur av icke-beställda manuskript. ISSN 0356-7842 (print), Botnia Print, 2026 och ISSN 3087-9485 (online).

FINLANDS SVENSKA LÄRARFÖRBUND FSL

Förbundsordförande Inger Damlin, tfn 0400 897 300
Förbundssekreterare Pocke Wikström, tfn 020 749 54 67
Ombudsman Jens Mattfolk, tfn 020 749 54 70
Kommunikör Mirjam Heir-Lindström, tfn 020 749 54 63
Förbundsökonom Camilla Sundqvist, tfn 044 064 03 29
Avdelningssekreterare Anita Stark, tfn 020 749 54 64

FULLMÄKTIGE KALLAS TILL HÖSTMÖTE

Fullmäktige kallas till mandatperiodens första ordinarie möte onsdag och torsdag den 11 och 12 november 2026 på Sokos Hotel Tripla i Helsingfors.

Under mötet behandlas stadgeenliga ärenden som budget och verksamhetsplan för 2027. Fullmäktige väljer även förbundsordförande, styrelse och presidium under mötet.

Undervisningsminister **Anders Adlercreutz** gästar mötet och håller ett anförande.

Mötet börjar klockan 10 på onsdag och avslutas senast klockan 16 på torsdag. Möteshandlingarna laddas upp i Aulan senast vecka 41.

Anmäl om ditt deltagande i fullmäktigemötet senast onsdagen den 21 oktober 2026 via vår nya webbsida anmalan.fsl.fi.

Finlands svenska lärarförbund FSL fsl.fi

För Helsingfors hade det varit förödande om förslaget om en tvåspråkig skolförvaltning hade gått igenom, säger Marcus Rantala.

Tänk om, Vanda!

Helsingforspolitikern Marcus Rantala har ingen förståelse för Vandas planer att slopa den svenska direktören inom utbildningsförvaltningen. Rantala känner väl igen de argument som har förts fram. För tio år sedan stod man nämligen inför en liknande situation i Helsingfors. Tänk om. Det här är det mest kortsiktiga man kan göra, lyder hans hälsning till Vanda.

Vanda stad gjorde ifjor ett underskott på omkring 80 miljoner euro och i ett försök att få ekonomin i balans pågår nu samarbetsförhandlingar i staden. I omställningsförhandlingarna hoppas man kunna spara omkring 15 miljoner euro och omstruktureringar av alla verksamhetsområden är aktuella. Inom ramen för detta finns ett förslag att slopa direktörstjänsten för den svenska servicen. Det skulle i praktiken innebära att den svenska och finska skoladministrationen placeras under samma tak.

När Marcus Rantala (SFP) nåddes av nyheten från Vanda kunde han konstatera att i stort sett samma fråga var aktuell i Helsingfors när man efter kommunalvalet 2017 gick in för en borgmästarmodell.

– Det var hela havet stormar. Hela organisationen skulle förändras. Omställningen hade varit

Jag hoppas att Vanda ändrar sig. Summorna man sparar är små men riskerna är stora för det svenska skolväsendet i Vanda. Ska du på riktigt vara en tvåspråkig stad kostar det också någonting.

MARCUS RANTALA
Helsingforspolitiker

minst lika stor, om inte större, än den som är på gång i Vanda.

Dåvarande överborgmästaren Jussi Pajunen föreslog att utbildningen i Helsingfors skulle delas in i tre enheter: en för den grundläggande utbildningen, en för andra stadiet och en för småbarnspedagogiken. I dessa enheter skulle sedan den svenska verksamheten införlivas.

– Jag var tydlig. Mycket kan jag kompromissa om, men inte det här. Det var en "no go" för mig och SFP. Det hade varit dödsstöten för den svenska skolan och småbarnspedagogiken, säger Marcus Rantala, stadsstyrelsemedlem i

Helsingfors.

SFP lyckades få förståelse för den svenska problematiken över partigränserna och Pajunens modell skrinlades.

Rantala menar att om reformen hade förverkligats så skulle den svenska utbildningen i Helsingfors helt och hållet ha blivit beroende av att det finns personer i organisationen som har ett intresse av och en förståelse för det svenska.

– Det hade inte funnits någon struktur att lita på, ingen trygghet i förvaltningen. Det svenska drunknar i en jätteorganisation om det inte finns ett stöd i strukturerna, säger han.

– Det har varit helt avgörande för Helsingfors att vi har en egen servicehelhet som kan driva de svenska frågorna.

Rantala konstaterar att man idag konkret ser nyttan, till exempel genom att många svenska skolbyggnader har renoverats.

– Också nu får man jobba för att hålla det svenska jämlikt med det finska, men det skulle vara omöjligt utan strukturerna.

– Jag hoppas att Vanda ändrar sig. Summorna man sparar är små men riskerna är stora för det svenska skolväsendet i Vanda. Ska du på riktigt vara en tvåspråkig stad kostar det också någonting.

MATTIAS FAGERHOLM

ORDFÖRORD

INGER DAMLIN
Förbundsordförande

Återkommande etiska dilemman

I mitt arbete möter jag lärare och rektorer från hela Svenskfinland. Via samtal, nätverk och spontana meddelanden får jag en inblick i hur lärarvardagen faktiskt ser ut år 2026.

"Vi har problem med tonåringar som demonstrativt kissar överallt", berättade en lärare nyligen.

Det kan låta som ett enskilt fall av ofog men dylika incidenter är bara toppen på isberget. Samhället har aktivt slimmat och monterat ned nödvändiga stödfunktioner runt skolan. Det har lett till att flexibiliteten inte längre finns och akuta problem måste lösas av dem som finns på plats, det vill säga lärare och rektorer. Undervisningen får alltså vänta så länge "någon" tvättar rent i korridoren.

Många av FSL:s medlemmar framhåller bestämt att läraryrket alltmer går ut på annat än att undervisa. Man fungerar som medlare, vårdare, nätverkssamordnare och ibland evig vikarie för jobb ingen annan längre är anställd för att sköta. Samtidigt förväntas undervisningen hålla hög kvalitet, resultaten förbättras och inklusionen och differentieringen fungera för alla.

Det är inte konstigt att många upplever en växande etisk belastning. Och det är inte heller konstigt att allt färre söker sig till läraryrket.

Arbetshälsoinstitutets färsk rapport visar att etiska dilemman är en återkommande del av det dagliga arbetet i skolan. Många lärare upplever att de vecka efter vecka tvingas göra svåra avvägningar mellan elevernas behov, tillgängliga resurser och de krav som ställs på dem. Det som skulle vara pedagogiskt motiverat går inte alltid att göra eftersom tiden, stödet eller möjligheterna saknas.

För att förbättra läroresultat och stärka utbildningens kvalitet måste vi slå vakt om lärarnas yrkesroll, till exempel genom att säga ifrån när ansvarsområden från andra sektorer sakta flyttas över på skolan.

I den offentliga debatten talar vi ofta om antalet utbildade lärare. Men OECD:s rapport Education at a Glance 2026 lyfter fram en annan central fråga: Hur får vi lärare att vilja stanna kvar i yrket? Fokus flyttas från att enbart utbilda fler lärare till att skapa hållbara arbetsförhållanden för dem som redan finns i skolan.

Svaret handlar inte bara om lön, även om lönen har stor betydelse. Det handlar om arbetsbelastning, professionell autonomi, fungerande stödstrukturer och möjlighet att koncentrera sig på det som är kärnan i uppdraget: att undervisa och stödja elevers lärande.

För att förbättra läroresultat och stärka utbildningens kvalitet måste vi slå vakt om lärarnas yrkesroll, till exempel genom att säga ifrån när ansvarsområden från andra sektorer sakta flyttas över på skolan.

Frågan vi borde ställa oss är enkel: Utnyttjar vi verkligen lärarnas femåriga universitetsutbildning på bästa sätt just nu?

Om svaret är nej måste också politiken, arbetsgivarna och samhället vara beredda att agera därefter.